

2. 5189 - 155/1937-38 - 1938. I. 27. - vegyes - nyts.
5292 - 258/ " " - " IV. 7. - kételes - magyar nyj. pöt.;
5367 - 333/ " " - " VI. 17. - m. magánj. pöt. - nyts.;
5440 - 2/1938-39 - " IX. ij. - közhatalmi - nyts.;

Derecs 1916. III. 17. ref.

avatali átirat. 105/1938-39. jny.

exp: 1938. IX.

DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVAN TUDOMÁNYEGYETEM
JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA.

81 - 1938 / 1939 sz.év.

Évk: 1938 évi szeptember hó 14. n.

Elnök:

dr. melléklet, dátum:

Bizálatra kiadatik:

Dr. Kovács Andor

Bozóky Ferenc

professzor matematik.

Debrecen 1938. szept. 16.

Elfogadom. Jó

Kovács

Bozóky
e. i. déltan.

Elfogadom!

1938. szept. 21.

Bozóky

Doktori értekezés büntető jogból.

Helyreigazítási jog és a felelős szerkesztő
sajtójogi felelőssége.

Beadja:

Kovács Lajos.
jogszigorló .

A. 2677

Irodalom :

1914: XIV. t. -c. A sajtóról.

Vajkó Pál: A sajtóról szóló törvény magyarázata. 1914
2500/1914. M. E. rendelet.

A Kuria 611. sz. Elvi Határozata. 1916.

A Kuria 25. sz. büntető jogegységi döntvénye. 1930.

Dr. Mikos Ferenc: A helyreigazítási jog reformja. 1928

Finkey Ferenc : A magyar büntetőjog tankönyve.

Finkei Ferenc : A magyar anyagi büntetőjog jelen
állapota. 1923.

Finkey Ferenc : A sajtóról szóló 1914: XIV. t. c.

Tarnai J.: A hírlapbiztosíték.

Bevezetés.

A sajtónak, mint a nyilvános élet legáltalánosabb szervének, az új gondolatok és eszmék propagálása, valamint az alkotmányos élet és az egyetemes fejlődés alapfeltételének, minden állam jogrendszerében kiváltságos helyzete van.

A sajtót nem kényszerítik a jog merev korlátai közzé, hanem biztosítani igyekeznek részére természetének megfelelő jogi helyzetet.

A sajtó külön jogi állása az emberi alapjogokért vívott százados harcok legértékesebb eredményei

között szerepel. A sajtó alkotmányos rendezésének szükségét és fontosságát bizonyítja az is, hogy Európaszerte az 1830 - as és 1848 - as évek első törvényhozási té - nyei közt a sajtótörvény megalkotása szerepel.

Az 1847/48. évi országgyűlésnek az emberi jogok biztosítása, a nemzeti fejlődés megalapozása és fellendítése tekintetében kimagasló alkotásokat köszönünk. Ez országgyűlés által hozott s a szabadság szolgálatára örök értékű intézményeket létesítő alkotások egyike az 1848. évi XVIII. törvénycikk, mely a sajtójog terén teremt új világot : örök időre eltörölte a cenzurát, a sajtótermékek terjesztése szabadságának elismerésével a kultúra terjedését segítette elő, a fokozatos felelősség behozatalával pedig a közszabadságnak hatalmas biztosítékát állította fel.

1848 - ban azonban a modern Magyarország megalapozását rövid néhány hét alatt kellett elvégezni, nem volt elég idő arra, hogy a sajtójog terén min-

den kérdést behatóan megvitassanak s hiányoztak az új jogállapot gyakorlati következményeinek nyugvó tapasztalatok is.

A sajtótörvénynek kerületi ülésben már megvitattott javaslatát március 20.-án este tartott országos ülésen mutatták be Szemere Bertalannak s a rendek rövid tanácskozás után eredeti szövegében elfogadták, a Főrendek hosszabb tárgyalás után néhány változtatást kívántak rajta tételni. Április hó 7.-én a király jóváhagyta a sajtótörvényt, április hó 11.-én pedig már az országgyűlés többi nagy alkotásával együtt szentesítette azt. Így emelkedett törvényerőre megszületésének gondolatától számítva néhány hét alatt a magyar alkotmány egyik alapvető törvénye, amely minden kiválósága mellett is, megalkotásának körülményeiből érthetően számos kérdést megoldatlanul hagyott és sok tekintetben fogvatékos volt.

A nyomtatványok terjesztésének szabadsága

csak elvben mondatott ki, de annak intézményes biztosításáról és a terjesztés szabályozásáról kellően nem történt gondoskodás.

A sajtó útján hirdetett valótlanságok helyreigazításáról s a közlemények által okozott kár megtérítéséről sem gondoskodik jogunk. A helyreigazítás ugyan még az erről való gondoskodás nélküli jogrendszerekben is gyakran előfordul, de egyesek önkényes elhatározásától függ, hogy lapjában megjelenő valótlan közlemények helyreigazításának helyt adnak-e. A kártérítésre vonatkozó törvényes rendelkezések hiányát a szokásjog nem pótolta, a közleményekkel sokszor rosszhiszeműen okozott nyilvánvaló erkölcsi és anyagi kár megtérítésének bírói gyakorlatunk eddig helyt nem adott.

A sajtó útján és a sajtóval kapcsolatosan elkövetett sok veszedelmes és jogsértő cselekmény nem büntethető, vagy megfelelő büntetése hiányzik az 1848 évi XVIII. t. - c. értelmében. Különösen érezhető ez a hiány

az újabbban gyakoribbá vált, a zsarolásához közel eső cselekményeknél. Továbbá sem a törvény, sem a birói gyakorlat nem nyújt elég védelmet a közszemérmét sértő közleményekkel szemben.

A törvény által felállított sajtójogi felelősség rendszere sem tökéletes : sokszor nem az igazi büntettest sújtja, viszont olyanokat von büntetőjogi felelősségre, akik mások egyszerű eszközei. E rendszer az anyagi igazságot sérti, anélkül, hogy az a sajtósza-
badság érdekében állana.

Az 1848: XVIII.t.-c.sajtóeljárása nem volt elég gyors. Egy - egy sajtóügy végleges letárgyalása igen hosszú időt vett igénybe, ami a polgárságot káros izgalmaknak teszi ki. A bizonyítás rendszere a feleknek tulságos sok módot nyújt arra, hogy az ügyet, illetve az ügy végleges elintézését folytonosan halogassák.

Ezek voltak az 1848 évi XVIII.t.-c. által rendezett sajtójogunk leginkább szembetűnő hiányai.

E hiányok és fogyatékok kiküszöbölését szem előtt tartva, a közvéleményben már az 1848: XVIII. t.-c. életbelépte után nem sokkal kialakult az a meggyőződés, hogy sajtójogunk több tekintetben szabályozást kíván s gyakran fordultak a törvényhozáshoz reform iránt.

A sajtójogi reform előkészítése végett 1907. évi május hó 4. - én értekezlet is hivatott össze, amelyen a kialakult ~~össz~~vélemény szerint két irányban kívánták sajtójogunkat megreformálni : azt akarták, hogy a hozandó új törvény minden irányban biztosítsa " a tisztességes és komoly sajtó szabadságát s hogy a sajtó útján elkövetett visszaélések ellen pedig hatályos és gyors védelmet nyújtson ".

E vezető elveknek megfelelően elkészített törvényjavaslatot 1913. október hó 25. - én nyújtotta be az igazságügyminiszter a képviselőházba. Tárgyalás alá november, december és 1914. évi január hónapokban került. Főrendiházi tárgyalása február 27. - én és 28. - án volt.

Szentesítést március hó 24. - én nyert. Az új sajtótörvényt az Országos Törvénytárban, mint 1914. évi XIV. törvénycikket március hó 28. - án hirdették ki.

Lényegesebb rendelkezései a következők :

Fenntartja és kifejezetten hangsúlyozza a sajtószabadságnak az 1848. évi sajtótörvényben kifejezett elvét /: 1. §. :/, kimondja a terjesztés szabadságát s kifejezésre juttatja, hogy a m.kir.posta és az összes vasutak és hajózási vállalatok minden, a terjesztéstől el nem tiltott sajtóterméket a szabályszerű díjazás mellett szállítani tartoznak. /: 9. §. :/

Szabályozza a helyreigazítási jogot mégpedig úgy, hogy egyfelől az időszakos lapokban megtámadottak megfelelő védelemhez jussanak, másfelől, hogy az időszakos lapok érdekei meg ne kisebbítsenek. /: 20. - 23. §. :/ Megállapítja a sajtóközleményekkel okozott vagyoni kár megtérítésének és a nem vagyoni kárért járó elégtétel jogát. /: 39. §. :/

A sajtóval kapcsolatos visszaélések közül vétségnek nyilvánítja a nyomdai munkások részéről je - lentkező censurát, hogy ezzel is a sajtó szabadságát biztosítsa, védelmet nyújt az álszerkesztő ellen.

A sajtójogi felelősség tekintetében fenttartja a fokozatos felelősség rendszerét, mint amely a sajtó külön jogi állásának leginkább megfelel, de a fent - álló jogszabályokon egyfelől az anyagi igazság érdekében, másfelől a sajtó szellemi munkásainak védelmére több változtatást tesz.

A 46 - 48. §. - ok rágalmazás és becsületsér - tés esetére új illetékességi szabályokat állapítanak meg, a közszemérem elleni vétségeket pedig a közóhajnak megfelelően a szakbiróságok hatáskörébe utalják.

A sajtóeljárás terén az 50. §. lehetőleg szűk körre iparkodik korlátozni az előzetes lefoglalásból e - redő hátrányokat, az 51. §. korlátozza sajtóügyekben az előzetes letartóztatás eseteit, az eljárás jelentékeny

gyorsítása érdekében a bünvádi perrendtartásban meghatározott egyes határidőket rövidebbé teszik s egyes perjogi cselekményektől eltekintenek. /: 52 - 54. §. :/

Az ötödik fejezet szabályozza a kiadó vállalatok és szerkesztőségek tagjai közt fentálló jogviszonyt, egyfelől megfelelő felmondási időt állapít meg, másfelől pedig meghatározza azokat az eseteket, amelyekben a felmondás hatálya rögtön beáll. /: 57 - 60. §. :/

E rendelkezéseken kívül más fontos kérdések megoldását is várták a törvénytől. Így felmerült az az eszme, hogy a hírlapírók részére az ügyvédi kamarákhoz hasonló szervezet létesítessék. Ezen intézmény felállítására azonban csak napjainkban várható intézkedés. Felhangzott az a kívánság is, hogy törvény szabályozza széles keretek között az **ügynevezett** objektív eljárást is. Ilyen és ehhez hasonló kívánalmak megvalósítása azonban a törvényből kimaradt: a sajtójog legfontosabb kérdései az 1914. XIV. t. -c. megalkotásával megoldásra találtak s

ujabb intézkedés csak ott szükséges, ahol nyilvánvaló a hiány, ahol a tételes jog a közszellemet sérti, a közszabadságnak nem nyújt elég biztosítékot vagy ahol a jogosult egyént és közérdeket nem oltalmazza eléggé.

Vizsgáljuk meg ezekután részletesen a helyreigazítási jog rendelkezéseit, valamint a sajtójogi felelősség intézkedéseit a felelős szerkesztőre vonatkozólag, hogy konkluzióinkat levonva, szükségesnek tartott reformjának irányvonalait felvázolhassuk.

Helyreigazítási jog.

A sajtó éltető eleme a szabadság. Az emberiség egyetemes fejlődését bénítaná meg s a nemzet alkotmányos jogait csorbítaná meg, aki kísérletet tenné

arra, hogy visszafejlessze a közéletnek ezt a hatalmas arányban előretörő s a művelődés értékeit legszélesebben közvetítő szervét. A törvény 1. szakasza azzal véli legjobban megjelölni az egész mű egyik főelvét, miszerint kimondja, hogy a sajtó útján mindenki szabadon közölheti és terjesztheti gondolatait. A sajtószabadság tehát két irányban jelentkezik: gondolatok szabad közlésében és a sajtótermékek szabad terjesztésében.

E szabadságával szemben áll a sajtónak az a kötelezettsége, hogy sértő, jogtalan támadásoktól tartózkodnia s amennyiben ily támadásokat mégis elkövetett, azokat helyreigazítani kell. A helyreigazítás erkölcsi kötelezettsége megokolást nem kíván, az a megtámadottnak természetes joga.

Egyes lapok az 1911. XIV. t.-c. előtt sem zárkóztak el az igazságtalanul sértett személyek helyreigazító nyilatkozatainak közlésétől, bár a jog erre nem kötelezte azokat, de egyfelől az a követelmény, hogy

természetes jogoknak is, amilyen a helyreigazítás joga, kényszer útján kötelezőleg is érvényt lehessen szerezni minden időszaki lappal szemben, másfelől az a körülmény, hogy a helyreigazítási jognak számos nagyfontosságú részletkérdése van, amelyek tekintetében a sértett és az időszaki lap között komoly nézeteltérések merülhetnek fel s amelyeket kielégítően csak a törvényhozás oldhat meg: ez tette kívánatossá a helyreigazítás jogának törvénybe iktatását.

A helyreigazításról az 1914: XIV.t.-c. 20., 21., 22. és 23. szakaszai intézkednek.

A 20. szakasz szerint " a hatóság, amelyről vagy akiről valamely időszaki lap nyíltan vagy burkoltan tényeket közölt vagy való tényeket hamis színben tüntet fel, követelheti az időszaki lapban megjelent közleményre vonatkozó helyreigazító nyilatkozatának közlését."

A törvény a hatóságoknak megadja a helyre -

igazítás jogát tekintet nélkül arra, hogy megtámadták-e vagy sem. A közérdek is ezt kívánja, mert joggal feltehetjük a hatóságokról, hogy az így nyert joggal visszaélni épp oly kevésbé fognak, mint ahogymás discretionárius jogaikkal sem élnek vissza. E jog megadása a sajtóra megterhelést nem jelent, mert alig lehet feltenni, hogy bármely lap kényszerítő szabályok hiányában is megtagadta volna valamely hatósági közlemény közlését.

A magánszemélyek, egyesületek, társaságok, intézetek és testületek helyreigazítási jogának alapfeltétele, hogy az időszaki lap valamely közleménye őket megtámadta. A támadás azonban csak akkor szorul - a dolog természeténél fogva - helyreigazításra, ha valótlan tényeket tartalmaz, vagy való tényeket hamis színben tüntet fel, a törvény arra az esetre, hogy a valótlan tények és a hamis beállítás mellett a támadás ellen külön is legyen helyreigazítási jog, intézkedést nem tar-

talmaz.

A helyreigazítást rendszerint a megtámadott maga kérheti, de az általános jogi elvnek természetes folvamánvaként a 20. §. utolsó bekezdése gondoskodik arról, hogy a kiskoru helyett törvényes képviselője, a férjes nő helyett férje, elmebetegség vagy elmeegyenség miatt gondnokság alatt álló helyett gondnoka, elhalt érdekében, ugyszintén távollét folytán vagy más alapos okból akadályozott egyén helyett hozzátartozója kívánhasson helyreigazítást.

A törvény szigoruan megállapítja a helyreigazító lap kötelezettségeit.

A 20. szakasz 2. bekezdése szerint " a szerkesztő a lapnak a nyilatkozat kézhez vétele után legközelebb vagy közvetlenül ezután megjelenő számában, ugyanazon helyen, ahol a közlemény megjelent és ugyanazzal a nyomással, mint amilyen annak nyomása volt, a nyilatkozatot díjfizetés nélkül, változatlanul közölni

köteles."

A lap kötelezettségével szemben a helyreigazítók részén bizonyos feltételek állanak fenn, amelyek hivatva vannak arra, hogy az időszaki lapok zaklatását megelőzzék. Így kimondja a törvény, hogy a helyreigazító nyilatkozatot a közlemény megjelenésétől számított egy hónapon belül kell beküldeni. Megtörténhetik ugyan, hogy a sértett csak később vesz tudomást a közleményről, de eltekintve attól, hogy ily esetekben a helyreigazításnak már értéke alig van, a lapot meg kell kimélni attól, hogy állandóan ki legyen szolgáltatva hónapokkal, évekkel azelőtt megjelent közleményei miatt a helyreigazítási kényszernek.

További feltétel, hogy a helyreigazító nyilatkozat az időszaki lap nyelvén vagy az állam nyelvén legyen megírva. Az időszaki lap nyelvének használata természetes, mert a közlemény a lap olvasóközönségéhez szól, az állam nyelvének használata pedig az államfel-

ség folvamánya.

A helyreigazító nyilatkozat csak ténybeli kijelentéseket vagy tényállásokra vonatkozó egyszerű cáfolatot tartalmazhat. A helyreigazítást nem lehet felhasználni arra, hogy esetleges sértéseket sértésekkel viszonzozzon, ténybeli kijelentéseken kívül reflexiókat tegyen. A helyreigazítás természete szerint is csak tényekre vonatkozhatik. Ezért a törvény arra az álláspontra helyezkedik, hogy csak tényállások helyreigazítását engedi meg.

A helyreigazító nyilatkozat közzétételét megtagadhatja a szerkesztő akkor is, ha a helyreigazítás valótlanságát nyomban kétségbevonhatatlanul bizonyítani tudja. Amikor kétségtelen hazugsággal áll szemben, annak közlésére kötelezni erkölcstelenség volna. Ha azonban a helyreigazítás tartalma csak kétségekre ad okot vagy valószínűtlennek látszik vagy kétségtelen valótlanúsága nyomban nem bizonyítható, úgy a közlésnek

meg kell történnie; az érdekelt lapnak módjában áll később, bizonyítékainak megszerzése után megcáfolni a helyreigazító közleményt.

A helyreigazításban a sértett szempontja az irányadó. Senki sem köteles türni, hogy róla valótlan vagy éppen sértő híreket terjesszenek; ő a helyreigazítást minden bizonyítás nélkül kívánhatja, a szerkesztő ellenben csak teljes bizonyítási készség mellett utasíthatja el a nyilatkozatot.

A törvény szerint " a szerkesztő nem köteles a helyreigazító nyilatkozatot közölni, ha terjedelme a helyreigazított közlemény terjedelmét meghaladja, kivéve, ha a helyreigazításhoz szükséges tényállást csak hosszabb közleményben lehet előadni." Ez a megszorítás is a sajtó érdekeit szolgálja.

A szerkesztőnek a helyreigazító nyilatkozathoz megjegyzést az időszaki lap ugyanazon számában fűzni nem szabad, de az, hogy fenttartja vagy nem tartja

fent azt a közleményt, amelyre a helyreigazító nyilatkozat vonatkozik, röviden megemlíthető.

A helyreigazító nyilatkozat a törvény harmadik fejezetében tárgyalt sajtójogi felelősséget nem érinti. A helyreigazítás ideiglenes természetű s így nem veheti elejét a sajtójogi felelősségnek. E mellett azért van rá szükség, mert a leggyorsabb eljárás mellett is hosszú idő telik el, míg a sértett ítéletet nyerhet, ily hosszú időn át nem lehet a sértettet az időszaki lap támadásainak védtelenül kiszolgáltatni.

A 20. szakasz utolsó bekezdésének az az intézkedése, melyszerint " ha a kiskorú egyén vagy a férjes nő a helyreigazítást önmaga kérte a törvényes képviselő vagy a férj újabb helyreigazítást nem kívánhat," ugyancsak az időszaki lapokat kívánja megvédeni a helyreigazító nyilatkozatok szükségesnél nagyobb száma ellen.

A 21. §. szerint, " ha a szerkesztő a helyreigazító nyilatkozat közzétételére vonatkozó kötelessé-

gének törvénytörően eleget nem tesz, a nyilatkozó a szerkesztő ellen panaszával az időszaki lap kiadásának helye szerint illetékes kir. járásbirósághoz, Budapesten a kir. büntető járásbirósághoz fordulhat." Nagybör hatáskörű bíróságtól azért kell eltekinteni, mert ennek esetleges nagybör távolságra eső székhelye a feleket hosszabb utazásra kényszerítené, ami a sürgős jellegű helyreigazítás késleltetésével járna.

" A járásbiróság a panasz felett legkésőbb harmadnapra tárgyalást tűz ki és a tárgyalási határnapról a panaszost és a szerkesztőt értesíti." A törvény e rendelkezése is a sürgősségre van tekintettel: a tárgyalás elnapolását sem engedi meg, a bizonyításnak is csak olyan keretben ad helyt, amelyet a 20. szakasz második bekezdésének 4. pontja kíván.

Csak úgy van értéke a helyreigazításnak, ha nyomon követi az inkriminált közleményt. Ezért mondja ki a törvény, hogy " a járásbiróság ítélete ellen huszonnégy

órán belül egyfoku felebbezésnek van helve."

A 21. §.- ban szabályozott helyreigazítási panasz feletti tárgyalás nem nyilvános. Ehhez képest a hatóság engedélve nélkül sem a feleknek az ily tárgyaláson tett nyilatkozatát, sem pedig a bíróságnak ily tárgyaláson hozott ítéletét közzétenni nem szabad. /: A Kuriának a Büntetőjogi Határozatok Tárába felvett 611. sz. elvi határozata. :/

A tárgyalás eredményeként a bíróság vagy a panaszt elutasítja, vagy a szerkesztőt az eredeti helyreigazító nyilatkozatnak, esetleg a tárgyaláson helvesbített helyreigazító nyilatkozatnak közzétételére kötelezi. A 30. szakasz szerint pedig a visszaélések megelőzése végett, az olyan szerkesztő, aki a helyreigazító nyilatkozat közzétételét rosszhiszeműen - azaz kötelességének tudatos megsértésével - tagadta meg, pénzbüntetéssel büntetendő. A közzétételnek jóhiszemű, bár nem jogszerű megtagadása miatt a szerkesztőt megbüntetni nem lehet, mert

ez - bárha a sértettre az ily mulasztás is hátrányt von,
- a büntetőjog általános elveibe nem ütközik.

A 23. szakasz szerint " a jogerős birói határozat alapján a nyilatkozatot a szerkesztő a lapnak a határozat kihirdetését vagy kézbesítését követő legközelebbi vagy közvetlen azután megjelenő számában közzölni s a lapnak azt a számát, amelyben a nyilatkozat megjelent, a bíróságnak megküldeni köteles." A birói lag elrendelt közlésre tehát ugyanazok a jogszabályok érvényesek, mint amelyeket a 20. §. meghatároz, kiegészítve azzal, hogy a szerkesztő a lapnak azt a számát, amelyben a nyilatkozat megjelent, a bíróságnak megküldeni köteles. E rendelkezés szükségét az a körülmény igazolja, hogy a bíróságnak értesülnie kell határozatának végrehajtásáról, szükség lehet rá az esetleg meginduló bünvádi eljárásban is, a szerkesztőt pedig már előre mentesítheti a sértettnek esetleges zaklató célu feljelentésétől. E rendelkezésekből önként következik

és a törvény kifejezetten is kimondja, hogy a bíróság a szerkesztőt, ha az a helyreigazító nyilatkozatnak a bírói határozattal kötelességévé tett törvénytörvény szerű köz-
zétételét elmulasztja, újból annyiszor kötelezze közzé-
tételre, amennyiszor azt szükségesnek látja.

A 23. szakasz utolsó bekezdése értelmében, a közzététel költsége, minthogy az időszaki lapokba szánt közlemények közzététele felett végeredményben a kiadó rendelkezik s így a szerkesztő akaratán kívül is megtörténhet, hogy az elrendelt közzététel elmarad, a kiadót terheli, ha a bírósági határozatot a kiadó utasítása folytán nem fogantatosították.

Ezekben intézkedik a törvény az általa be-
hozott helyreigazítási jogról, amelyet általában nem nagy lelkesedéssel fogadtak. Ennek ellenére ez az új jogintézmény megállotta a helyét és különösen a háborút követő, sajtó - bűncselekményekre különösen hajlamos i-
dőkben jó szolgálatot tett.

Amikor elismerjük, hogy a helyreigazítás jogintézménye az 1911. XIV. t. -c. által megkonstruált formában általánosságban megfelelt alkotói által hozzáfűzött várakozásnak, - meg kell állapítanunk, hogy egy - két vonatkozásban a sajtótörvény intézkedései a helyreigazítási jog terén is reformra szorulnak.

Mindenekelőtt szükséges volna a helyreigazítási kérvszernek a kiadó felelőssége alatt álló laprészletekre való határozott kiterjesztése.

A kérdés érdemét illetőleg utalunk arra, hogy az 1911. XIV. t. -c. egyik legjelentősebb és legindokoltabb újítása a nyilttér- és hirdetés - rovatnak kiemelése a felelős szerkesztő alaki felelőssége alól. A törvény azon újítása, mely a felelős szerkesztőt nem teszi felelőssé olyan közleményekért, amelynek megjelenéséhez semmi köze sincs, amelynek megjelenését megakadályozni módjában sem lett volna, csak helyeselni lehet. A törvény a felelős szerkesztői és kiadói felelős-

ség megosztására vonatkozó álláspontját következetesen végig megvalósítja s ezért nem valószínű, hogy csupán a helyreigazítási jog területén akarta volna fenntartani azt a régi indokolatlan és a saját elvi álláspontjával is ellentétes helyzetet, hogy a felelős szerkesztő a nyilttér- és hirdetés - rovatban megjelentekért is felelős és ennek következtében helyreigazításra ő kötelezhető. A sajtótörvény 20. §. - a csupán a felelős szerkesztőt kötelezi a helyreigazító nyilatkozat közzétételére, talán azért, mert a helyreigazítási kényszert a kiadó felelőssége alá tartozó laprészekre nem akarta kiterjeszteni. A sajtótörvény 21. §. - a alapján azt a felelős szerkesztőt, aki a helyreigazító nyilatkozatot törvényes feltételek fennforgása ellenére le nem közli, a bíróság ítélettel kötelezi a nyilatkozat közzétételére. Ezen a nehézségen valamelyest segíteni látszik a törvény 23. szakasza, melyszerint a közzététel költsége a kiadót terheli, ha a közzétételre vonatkozó

birói határozatot a kiadó utasítása folytán nem fogantatosították és a törvény 30.§.-ának utolsóelőtti bekezdése, amely szerint, ha a helyreigazító nyilatkozat közzététele utasítása folytán maradt el, a kiadó büntetendő meg. Ezek az intézkedések arra az esetre szólnak, ha a kiadó a felelős szerkesztő felelőssége mellett készülő laprészben megjelent közlemény helyreigazítását akadályozná meg, de nem vonatkoznak arra az esetre, ha a kiadóhivatali részben megjelent közlemény helyreigazításának megakadályozásáról van szó.

Az 1911. XIV. t.-c. a nyilttér-rovatban és a hirdetési részben megjelent közleményekre a helyreigazítási kényszerrel nem terjesztette ki. Ajánlatos lenne azonban kiterjeszteni, mert a hirdetési részben, de különösen a nyilttér-rovatban nap - nap mellett jelennek meg olyan közlemények, amelyekkel szemben az azokban megtámadottaknak a védekezésnek nem üzleti, hanem jogi alapokon nyugvó lehetőségét feltétlenül biztosíta-

ni kell. Ez természetesen csak úgy történhetik, hogy a törvény ezen körülmények helyreigazítására nem a felelős szerkesztőt, hanem a felelős kiadót kötelezi.

Szükséges lenne a sajtótörvény 20. és következő szakaszainak oly értelmű módosítása, hogy a nyilvtér- és hirdetési-rovatban megjelent közlemények kivételével, az időszaki lapban megjelent közlemények helyreigazítására a lap felelős szerkesztője köteles. Az 1914: XIV.t.-c.-nek a helyreigazításról szóló összes szakaszaiban "szerkesztő" szerepel, mint a helyreigazítás közlésére kötelezett személy. Bár Vajkó Pálnak "A sajtóról szóló törvény magyarázata" c. művében természetesnek tartja azt, hogy a "szerkesztő" alatt "felelős szerkesztő" értendő, a gyakorlatban azonban igen sok helyütt a szerkesztőség bármely tagját, - különösen a jogilag ismeretlen "főszerkesztőt" - elfogadják a helyreigazító eljárásban a szerkesztőség képviselőjéül és a helyreigazító kötelezettség passzív a -

lanvaként.

A sajtótörvény összes egyéb vonatkozásokban felelős szerkesztőről beszél, a helyreigazítást szabályozó részben pedig következetesen csak szerkesztőről. Ennek célja az volt, hogy a helyreigazítási eljárás gyorsasága és eredményessége végett, ne kelljen azt egy meghatározott személlyel szemben folytatni, hanem panaszlottként el lehessen fogadni a szerkesztőség bármely tagját. Ez a felfogás téves, a helyreigazítási eljárásban is csak a felelős szerkesztő képviselheti a lapot, csak ő kötelezhető a nyilatkozat közzétételére.

Hogy a törvény nem a tényleges szerkesztőre akarta hárítani a helyreigazítási kötelezettséget, kitűnik a 24. §. 5. pontjából, amely szerint az, aki felelős szerkesztőként olyan személyt jelöl meg, aki a szerkesztéssel tényleg nem foglalkozik, vétséget követ el. Lehetetlen feltételezni azt, hogy a törvény egyik szakaszában a jogi szabályozás alapjául elfogad oly

helyzetet, amelynek előidézését és fenttartását másik szakaszában vétségként bünteti.

Ezek alapján kétségtelennek lehet tartani, hogy a helyreigazítási eljárásban a sajtótörvény szerint csak felelős szerkesztő szerepelhet. A gyakorlatban az ellenkező nézet eléggé elterjedt, így ennek a kérdésnek törvényes rendezése indokolt volna.

A sajtótörvény 20.§. - a felsorolja a helyreigazítási kötelezettség feltételeit. Ezen feltételek közt nem szerepel az, hogy a felelős szerkesztő csak akkor köteles és kötelezhető a helyreigazító nyilatkozat közzlésére, ha az bűncselekményt nem tartalmaz.

A sajtótörvény abból a felfogásból indul ki, hogy a felelős szerkesztő a bűncselekményt tartalmazó helyreigazító nyilatkozat közzlését azon alapon megtagadja, hogy az nem vonatkozik szorosan a helyreigazítási szándékolt közleményre.

A 21. szakasz szerint vétséget követ el, aki

a helyreigazító joggal visszaélve, helyreigazító nyilatkozat alakjában szándékosan, valótlan hirt tesz közzé és ezzel kárt okoz. A 32.§. szerint erre a vétségre a fokozatos felelősség elvei nem nyernek alkalmazást, tehát a felelős szerkesztő ezért a vétségért felelősségre nem vonható. Ellenben a helyreigazító nyilatkozatban foglalt más bűncselekményért esetleg felelősségre vonják a felelős szerkesztőt, aki pedig talán bírói ítélet alapján közölte lapjában a kérdéses nyilatkozatot.

Ebből a helyzetből más kiút nincs: a felelős szerkesztőt mentesíteni kell a helyreigazítási kötelezettség alól akkor is, ha a helyreigazítási nyilatkozat bűncselekményt tartalmaz.

Ezek azok az intézkedései sajtótörvényünknek a helyreigazítási jog terény, amelyek reformra szorulnak. Azonban a sajtó szabályozásáról szóló legújabb, az 1938. évi XVIII. törvénycikk még megoldatlanul hagy-

ta ezeket a kérdéseket.

A felelős szerkesztő sajtójogi felelőssége.

A helyreigazítási jog tárgyalásánál igen gyakran felvetődött a felelős szerkesztő sajtójogi felelősségének kérdése, nézzük milven intézkedéseket tartalmaz erre vonatkozólag a törvény.

Az 1911. évi sajtótörvényünk a sajtóvétségek miatti büntetőjogi felelősség tárgyában a belga fokozatos felelősségi rendszert tette magáévá. Nem kívánja a sajtóvétség elkövetésében a kisebb - nagyobb mértékben részt vett összes személyeknek bünvádi eljárás alá vonásával a napi sajtó működését korlátozni, megelégszik azzal, ha egy valakit, lehetőleg a sajtóvétség elköveté-

sében a legbűnösebbet, felelősségre vonhatunk.

Ez a gondolatmenet vezette törvényhozásunkat arra, hogy, eltérően a francia jog felfogásától, mely napilapokban elkövetett sajtóvétségért elsősorban a felelős szerkesztőt vonja felelősségre, - a felelős szerkesztőt csak másodfokon tekinti felelősségre vonhatónak a lapjában elkövetett sajtóvétségért.

A 33.§. szerint a sajtó útján elkövetett bűntett, vétség vagy kihágás miatt elsősorban a szerző felelős. A szerkesztő tehát csak akkor vonatik felelősségre a lapjában megjelent kriminális tartalmu cikkért, ha vagy önként fedezni akarja a névtelen cikkirót, ami aránylag elég ritka eset, vagy ha az ismeretes szerző valami okból tényleg nem volt felelősségre vonható, valamint akkor, ha maga utasította a szerzőt a cikk megírására, amikor lényegében szerzőtársnak, illetve felbujtónak tekinthető.

Sajtótörvényünknek az a rendszere, amennyire kedvező a napi sajtóra és kényelmes különösen a napila -

pok felelős szerkesztőire, éppoly kevésbé felel meg a büntető jog legelső alapelvének: az anyagi igazságnak, amely azt kívánja, hogy a bűncselekményért mindig az igazi bűnös bűnhődjön illetőleg minden részes megfelelően azaz bűnössége arányában megkapja a maga büntetését. A büntetőjogi szakemberek, különösen az igazságszolgáltatás hivatalos munkásai nem is tették magukévá a fokozatos felelősségi rendszert, tapasztalatokból látva azt, hogy a mai rendszer mellett hányszor kénytelenek futni hagyni az ügyesen bujkáló szerzőt és az okosan védekező szerkesztőt is. Igyekeznek e miatt, a törvény szigorú megtartása mellett is, adott esetben meggátolni a törvény kijátszását s a törvény megfelelő szakaszait úgy magyarázni, hogy az anyagi igazság a formai rendszerben is minél több esetben érvényesülhessen.

Ez a törekvés vezette a bíróságokat arra, miszerint a sajtótörvény 35. §.-ának azt kitételét, hogy a szerkesztőt csak akkor terheli a felelősség, ha a szerző

sajtójogi felelősségre nem vonható, úgy magyarázzák, hogy a szerkesztő csak akkor menekülhet ezen pont alapján, ha a szerzőt a bíróság ítéletileg felelősségre vonta. E rendkívül fontos kérdésben a bíróságok körében egyöntetű és biztos megállapodás még a mai napig sincs. Vannak oly ítéletek, melyek világosan kimondják, hogy a szerző felelősségre vonásának az ítélőbíróság által ítéletben kell történnie s mindaddig míg ez be nem következik a fokozatban következő személy felelősségre vonható. Máskor ellenben arra a felfogásra helyezkednek a bíróságok, hogy miután a Bp. 572. §. - a szerint a terhelt a vádirat elleni kifogásban is megnevezheti azt a személyt, akinek felelősségrevonása az ő ellene indított eljárás megszüntetését vonja maga után, e kifogás lenne a végső határidő, amelyben a felelős szerkesztő átháríthatja a felelősséget a szerzőre. Ha tehát már a vádtanács határozott ez ügyben, akkor a felelősségre vonás megtörtént. Hoztak ítéletet mindkét felfogás szellemében. Ezek az ítéletek világosan bizonyít-

ják, a törvény 34 - 35 §.- ai kitételének valódi értelmét nem magyarázzák egyöntetűen bíróságaink.

A sajtótörvény indokolása világosan kifejti, hogy nem tette ugyan magáévá azt a felfogást, hogy a szerző mellett időszaki lapoknál a szerkesztő kollektív felelőssége állapíttassék meg s a felelősség előterében a szerkesztő álljon, de törekedett arra, hogy egyfelől a szerző fogalmának kiszélesítésével, másfelől a szerkesztői másodfoku felelősség szabatosabb körvonalozásával az 1848.- as törvénynek tisztán az alaki bűnösséget kereső és ridegen kizárólagos felelősségi rendszerét közelebb hozza az anyagi igazság megvalósításához. A vitatott kifejezésre vonatkozólag pedig az indokolás azt mondja, hogy " az ismeretlen helyen tartózkodó vagy külföldön lakó szerzőktől közölt sajtótermékekért a kiadónak, az időszaki lapoknál a szerkesztőnek felelnie kell, mert az államhatalomra nézve teljesen közömbös, hogy a szerző nevét tudja-e vagy hollétét nem ismeri, vagy bár ismeri azt, de büntető

jogi úton felelősségre nem vonhatja."

Kétségtelen tehát, hogy a törvény nem szebb stilizálási célból helyettesítette a 48-as törvényt "ha a szerző nem tudatik "szavait a " ha a szerző felelősségre nem vonható " kifejezéssel, hanem attól a törekvéstől vezetve, hogy a kiadó és felelős szerkesztő sajtójogi felelősségét szorosabbra vonja. Az bizonyos, hogy a törvény az időszaki lapokban elkövetett sajtóvétségeket - a sajtószabadság elvének minden tisztelete mellett - nem kívánja büntetlenül hagyni, sőt egyenes törekvése, hogy azokért, ha már a részesek kisebb kategóriáit nem bünteti, legalább az igazi bűnösöket lehetőségig bűnösségük arányában büntetés érje. Ez a törekvés nyilvánul meg a 33.§. utolsó bekezdésében is, mely a szerzőség vállalása esetére az igazi szerző kikutatását és felelősségre vonását írja elő. A törvény tehát nem éri be akárkinek a megbüntetésével, hanem elsősorban, amennyire csak lehet, a sajtóvétség valódi elkövetőjét, az "igazi" szerzőt akarja büntetni.

Ha azonban ez nem látszik kivihetőnek, akár azért, mert a szerző titokban akar maradni s ezt a törekvését a szerkesztő tiszteletben kívánja tartani, akár, mert önként jelentkező vagy a szerkesztő által a bíróság rendelkezésére bocsátott szerző nem bizonyult az igazi szerzőnek, vagy ami ezzel egy jelentőségű, a megindított bünvádi eljárást nem lehetett ellene befejezni, akkor a 34. §. világos rendelete szerint a szerkesztő büntetendő. Nem azért, mert ő írta a cikket, hanem azért, mert ő a felelős szerkesztő, aki a lapban a cikkek megjelenését megengedte s azokat nevével, sajtóját vagy lapjának tekintélyével fedezve bocsátotta a közönség elé. A felelős szerkesztőnek büntetőjogi elnevezését a sajtótörvény nem tiszteleti címnek tekinti, hanem oly komoly kötelességnek, melyből önként folyik, hogy a lapjában elkövetett bármely sajtóvétségért - kivéve a nyilvános közleményeket és a hirdetéseket - mindig készen kell lennie a sajtójogi felelősségre vonás elviselésére.

A büntetőjogban a felelősségre vonás egyér-

telmü a bünösség tisztázásával. Minden bünüggy, bárminő csekély súlyu legyen is, a megfelelő hatáskörrel bíró és az eljárásra illetékes bíróság elé tartozik. Csak a büntetőbíróság állapithatja meg valamely elkövetett bünöcselekmé-
névért a terhelt bünösségét vagy ártatlanságát: tehát a büntetőjogi felelősségrevonást.

Sajtóbünöcselekmények vádja esetén ugyanez a helyzet. A sajtójogi felelősségrevonás sem jelenthet mást, mint a sajtóbíróság által való tisztázását a terhelt bünösségének vagy ártatlanságának.

Sajtóüggyekben a felelősségrevonás valójában csak a főtárgyaláson történik először. Az előző perszákok alatt végzett bírói cselekmények, a terhelt kihallgatása a vizsgálóbíró által, a terhelt nyilatkozata a felelősség elvállalása vagy nem vállalása iránt, a vádaláhelvezés mind csak előkészítő lépések az ítélőbíróság által leendő felelősségrevonáshoz. Addig tehát, amíg a terhelt a sajtóvétség vádja miatt az ítélőbíróság előtt nem ál-

lott, az ő felelősségrevonása még nem történt meg.

Ha azt kutatjuk, mikor védekezhetik a felelős szerkesztő a sajtótörvény 35. §. - a alapján azzal, hogy az ő felelőssége megszűnt, mert az előbbi fokon a szerző felelősségre volt vonható, akkor a felelet az, hogy csak akkor, ha ítéletileg megállapított, hogy a szerző felelősségrevonható. Ha ellenben a bíróság a szerzőt felmentette, akkor a szerkesztő felelősségrevonhatása attól függ, minő okból történt a szerző felmentése. Ha a felmentés azért történt, mert az ítélőbíróság nem állapította meg a terhelt szerzőségét, ez esetben kétségtelen, hogy a szerző nem volt felelősségrevonható, illetőleg a felelősség a szerkesztőre hárul. /: 35. §. :/ Helytelen lenne tehát azt mondani, hogy a szerző már bíróság elé volt állítva, sőt ügyében jogerős ítélet is hozatott, tehát felelősségrevonása megtörtént, így a szerkesztő felszabadult a felelősség alól.

A törvény tiszteletben tartja az anonvmitás

jogát, nem kutatja ki volt a cikk szerzője. Ha azonban a szerkesztő szabadulni akarván a törvény szerint reá hárult felelősségtől, kiszolgáltatja a szerzőt, a bíróság köteles az eljárást a bejelentett szerző ellen megindítani, tehát annak felelősségre vonását megkezdeni. De ha az eljárás végén az derül ki, hogy a bejelentett szerző álszerző, nem ő írta vagy nem is írhatta a cikket, ekkor még nem következett be a szerkesztő szabadulásának feltétele: a szerző felelősségrevonása, csak egy sikertelen kísérlet történ erre vonatkozólag, de a szerkesztő és az álszerző turpissága kiderült vagyis megállapítható, hogy a szerkesztő ki akarta játszani a törvényt.

Ugyanez a helyzet akkor, ha a szerző ellen indított bünvádi eljárást nem lehet lefolytatni, mert az illető személy területenkivüliség vagy személyes mentesség, mentelmi jog fel nem függesztése miatt nem vonható felelősségre. Akár az eljárás közben, akár a főtárgyaláson vagy csak jogerős felső ítéletben állapított meg a

szerzőnek ilyen felelősség-mentessége,ily esetekben sem lehet azt mondani,hogy a szerző felelősségre volt vonható,tehát ilvenkor is beáll a szerkesztő felelősségrevonásának szüksége.

Ellenben menekül a szerkesztő a felelősség alól,ha a szerző a Bp.326.§.-ának 1.pontja alapján azért mentetett fel,mert büncselekmény nem forog fent.De menekül a szerkesztő akkor is,ha a szerző a Bp.326.§.-ának 3.pontja alapján lett felmentve,tehát ha a bünvádi eljárást a beszámíthatóságot vagy büntethetőséget kizáró ok forogott fent mellette.Ezen okok mindenike azonban külön vizsgálatot igényel a szerkesztő felelősségre vonhatása szempontjából.Igy ha a szerző meghalt,mielőtt ellene a bünvádi eljárás megindított vagy befejeztetett,akkor a szerkesztő mindenesetre felelősségre vonandó,mert beállt a törvény 35.§.-ának feltétele: a szerző nem volt felelősségrevonható. Természetesen,ha a szerző jogerős ítélet meghozatala után hal meg,ez esetben a szerkesztő

nem felel, mert a szerző feleletre lett vonva.

A kegyelem, mely a szerzőnek adatott vagy az amnesztia nem csak a szerző, de a szerkesztő büntet-
hetőségét is kizárja.

Az elévülés a fokozatos felelősségrevonás eseteire való hatásáról a sajtótörvény 18. §. - ának utolsó bekezdése külön intézkedik. Az e szakasz alapján kifejlődött gyakorlatban sok ellentmondásra adott okot az a kérdés, hogy az elévülési idő leteltével folytatható-e az eljárás a felelősségi fokozatban szereplő oly személyek ellen, akik ellen az elévülési idő alatt az eljárást azért nem indították meg, mert valamely más fokozaton álló személy ellen folytatták azt. E kérdést a sajtótörvény úgy oldja meg, hogy bármely felelős személy ellen az eljárás megindítására rendelkezésre álló idő elteltével is folytatni lehet az eljárást, ha ez alatt az idő alatt a felelősségrevonható személyek bármelyike ellen eljárást tettek folyamatba.

A törvény értelmében tehát, ha a törvény által előírt rövid határidő letelt anélkül, hogy az eljárás valaki ellen is megindított volna, az esetben az elévülés valamennyi felelős személy ellen kizárja a bünvádi eljárás megindítását. Ez a legnagyobb kedvezmény a sajtómunkásaira, különösen a hírlapírókra, mert más büncselekménynél a legkisebb elévülési idő vétség miatt 3, büntett miatt 5 év, az időszakos lapoknál a sajtótermék terjesztésének megkezdésétől számított 6 hónap.

Hogy a törvény ezt a rövid elévülési időt az összes sajtóbüncselekményekre fenttartja, egyik legerősebb bizonyítéka arra nézve, hogy az 1911. XIV. t. -c. is tiszteletben tartja és kívánja tartani a sajtószabadság elvét, nem akarja sokáig függőben tartani a sajtóvétségek üldözését, sőt ezzel, valóban rövid elévülési idővel sarkalni akarja a vádhatóságot, a sértettet és a bíróságokat, hogy a sajtópereket valóban fokozott gyorsasággal intézzék el.

Ezzel a könnyítéssel szemben azonban a szerkesztő szempontjából már hátrányos rendelkezése a törvénynek, hogyha az elévülési időn belül az eljárás bármelyik felelős személy ellen megindított, az félbeszakító erővel hat a többi felelős személyekkel szemben is. Tehát ha a szerző ellen az eljárás az elévülési határidő utolsó előtti napján elrendeltetett, a szerkesztővel szemben is félbeszakadt az elévülés és habár a szerző azon okból, mert nem volt szerzőnek tekinthető, felmentetett, a szerkesztő még mindig felelősségre vonható.

Menekül a felelős szerkesztő a felelősségrevonás alól akkor is, ha a szerző a BTK. 76. vagy 77. §. - a alapján vagy a Bv. 18. vagy 19. §. - a alapján mentetik fel. Ily esetekben ugyanis a beszámíthatatlan állapotba jutott vagy jogos felháborodásban cselekvő vagy a sértést nyomban vizsgáló szerző felelősségrevonása megtörtént és ő csak a személyes mentő-körülménye miatt nem volt marasztalható. A szerkesztő tehát ismét jogosan hivatkozik arra,

hogy a törvény 35. §.- ában foglalt előfeltétel az ő büntetlenségére vonatkozólag bekövetkezett s így ő többé felelősségre nem vonható.

Ha a bünvádi eljárás megindult ugyan a szerző ellen, de az az eljárás során külföldre költözött, a fő tárgyaláson tehát nem állítható a bíróság elé, ez esetben a szerző tényleg nem volt felelősségrevonható: bekövetkezik a szerkesztő felelősségrevonásának a szüksége és lehetősége. Ez az eset lényegében megegyezik azzal, amikor azért nem lehet folytatni az eljárást, mert a szerző meghalt. Az az érv, hogy a szerkesztő nem köteles arról is gondoskodni, hogy a szerző az eljárás egész folyamata alatt a bíróság rendelkezésére álljon, valóban nem komoly ellenvetés. Hiszen a szerző megnevezése, illetőleg a bíróság rendelkezésére bocsátása kifejezések mindig jogi értelemben jelentik a felelősség áthárítására való törekvést. A kérdés lényege az, hogy milyen helyzetet teremt a szerzőnek külföldre való távozása ezzel a tárgyaláson való

meg nem jelenése a felelősség áthárítása szempontjából ?

Finkey Ferenc szerint ez annyit jelent, hogy a szerző felelősségre nem vonható. Mert, aki önként kivonja magát a bíróságok hatósága alól, akár komoly okból, akár a bünvádi eljárás kijátszása célzatával, az egvelőre kiesett a jurisdictionak szferájából, azt ugy kell tekinteni, mint aki a sajtótörvény 35. §. - a értelmében felelősségre nem vonható. Azt sem a bíróság méltósága nem engedheti, sem a gyakorlati célszerűség nem kívánhatja meg, hogy a bíróság elhalasztgassa a sajtóügyi főtárgyalást s ezzel tudatosan felszabadítsa az itthon levő szerkesztőt, aki a törvény világos szavai szerint ily esetekben felelősségre vonandó.

Befejezés.

A helyreigazitási jog és a fokozatos sajtó-

jogi felelősség, az 1911. XIV. t.-c. által a sajtószabadság biztosítására alkotott e két fontos intézmény, megfeleltek ugyan a hozzáfűzött várakozásnak, egy - két vonatkozásban azonban reformra szorulnának.

A helyreigazítási jognak reformálására kívánczó kérdéseit már tárgyalásaink során körvonaloztuk.

A sajtójogi felelősségnek a szerkesztő felelősségre vonása tekintetében alkotott szakaszairól pedig megállapíthatjuk, hogy lényegesen enyhébbek akár a francia, akár a német sajtótörvény vonatkozó rendelkezéseinél. A magyar jognak ez álláspontja a sajtó munkásaival szemben nem ok arra, hogy a gyakorlat a sajtótörvénynek a sajtófelelősségi szakaszait az előírtnál is enyhébben kezelje. A felmerült problémák leggyökeresebb megoldása az lenne, hogy az időszaki sajtótermékben elkövetett sajtóvétségért, ha az illető közlemény névtelenül vagy álnév alatt jelent meg, elsőfokon a felelős szerkesztő lenne felelősségre vonható.

Hangsúlyozandó, hogy csak az időszakai sajtótermékeknel tartható jogosultnak és szükségesnek ez a reform, ahol a mai fejlett hirlapgyártás mellett a különböző lapokban rendszerint az illető hirlap szellemi irányával hasonszellemű közlemények látnak napvilágot s ahol eltekintve a vezércikktől, melynek szerzői, ha a szerkesztőségen kívül álló személyek, rendszerint vállalják is a felelősséget cikkeikért, a lap többi részének egyes írói, a szerkesztőség különböző tagjai voltaképen csak segédei, szócsovei a felelős szerkesztőnek. Nem képtelenség tehát, hogy azokért mindig a felelős szerkesztő feleljen elsőfokon, s ne kelljen a bíróságnak a szerzőség kérdésével bajlódnia. Hogy ezt a rendszert is ki lehet játszani, ez megtörténhetik, de éppen, mert erre számítani lehet, előre kell gondoskodni a törvényben a lehetőségnek meggátlásáról is. A szerző saját neve alatt megjelent cikkért azonban, ha a szerző önként vállalta a sajtójogi felelősséget és az ítélőbíróságnak semmi kétsége nincs a szer-

zősége iránt ,fent lehet tartani a szerző elsőfoku felelősségét vagvis ily esetben továbbra is egyedül a szerző lenne büntetendő.

Az anonymitás jogának fenttartása eo ipso megköveteli, hogy a szerkesztők mindig felelősségre vonásának, ha a szerző kiesett a fokozatból. A szerkesztőt nem mint bűnbakot kell tekinteni, hanem mint a szerkesztésben megjelenő lap egész szellemi részéért erkölcsileg elsősorban felelős személyt, aki tehát a lapjában elkövetett bűncselekmény miatt büntetőjogilag is köteles helytállani.

Bár a mai sajtótörvényünk keretében a 35. szakaszban foglalt intézkedések helyes értelmezése által megvan a mód a szerkesztő szigorubb felelősségrevonására, mégis a büntető igazságszolgáltatás igazi céljának, az anyagi igazság megközelítésének elősegítése érdekében szükséges, hogy a sajtótörvény reformja napirendre kerüljön.

A reform szüksége érzetének hatása alatt épp napjainkban került sor az 1938. évi XV. törvénycikk 2. szakaszában adott felhatalmazás alapján a 6.070/1938. M.E. számú rendelettel a sajtókamara felállítására, az 1938. XVIII. t. -c. pedig az állami rend megóvása végett szükséges sajtórendészeti rendelkezésekről intézkedik. Ezen intézkedések mellett azonban szükség van arra is, hogy a fokozatos sajtójogi felelősségi rendszer, mint a tisztességes és komoly sajtó legerősebb biztosítékának fenttartása mellett, komoly megfontolás tárgyává tétessék a szerkesztő felelősségének jelzett szigorubb felelősségrevonása.

13464/195
DERECENI EGYETEMI KÖNYVTÁR
gyűjtési szám